

Sygn. akt I CKN 759/98

W Y R O K

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 6 czerwca 2000 r.

Sąd Najwyższy Izba Cywilna
w składzie następującym:

Przewodniczący: SSN - Tadeusz Wiśniewski

Sędziowie: SN - Krzysztof Kołakowski

SN - Iwona Koper (spraw.)

Protokolant: Anna Matura

po rozpoznaniu w dniu 6 czerwca 2000 r.

na rozprawie sprawy

z powództwa J. R.

przeciwko Gminie D.

o odszkodowanie,

na skutek kasacji pozwanej

od wyroku Sądu Wojewódzkiego w O.

z dnia 14 października 1997 r., sygn. akt I Ca [...]

oddala kasację.

U Z A S A D N I E N I E

Wyrok Sądu Rejonowego w W. zobowiązujący pozwaną Gminę D. do złożenia oświadczenia woli o nabyciu od powoda na własność nieruchomości oznaczonej jako działka [...], położonej we wsi K. za cenę 5000,00 zł oparty został na następujących ustaleniach faktycznych.

Powód jest właścicielem przedmiotowej działki, która za jego zgodą została w 1987 r. wykorzystana na poszerzenie drogi kategorii wojewódzkiej. Inwestorem drogi, poszerzonej w czynie społecznym, był ówczesny Naczelnik Gminy D.. Wartość drogi przewyższa znacznie wartość zajętego pod jej wykonanie gruntu, którego cena wynosi 5,00 zł za m². W tym stanie faktów - jak przyjął Sąd Rejonowy - zobowiązanie do wykupienia gruntu od powoda, będące zobowiązaniem gminy przeszło stosownie do art. 36 ust. 1 ustawy z dnia 10 maja 1990 r. - przepisy wprowadzające ustawę o samorządzie terytorialnym i ustawę o pracownikach samorządowych (Dz.U. Nr 32, poz. 426 ze zm.) na obecną Gminę D..

Sąd Wojewódzki w O. rozpoznając sprawę na skutek apelacji obu stron, w uwzględnieniu apelacji powoda zmienił zaskarżony nią wyrok w ten sposób, że należną mu z tytułu ceny kwotę podwyższył do 7500,00 zł natomiast apelację pozwanej Gminy w całości oddalił, dzieląc ustalenia faktyczne i ocenę prawną, które przyjął za podstawę rozstrzygnięcia sąd pierwszej instancji. Kierując się nimi, za nieuzasadniony uznał w szczególności zarzut pozwanej, że na przeszkodzie zobowiązania jej do wykupienia gruntu, na którym jest urządzona droga stoi fakt, iż jest to droga kategorii wojewódzkiej, stanowiąca własność Skarbu Państwa.

Kasacja pozwanej od wyroku Sądu Wojewódzkiego powołuje się na obie ustawowe podstawy i zarzuca naruszenie przez ten Sąd art. 199 § 1 ust. 2 i art. 379 ust. 2 kpc (w obu przepisach punkty błędnie nazwane są ustępami),

a to wobec nieodrżucenia pozwu skierowanego przeciwko Zarządowi Gminy i apelacji, w której jako pozwanego powód określił Urząd Gminy, w sytuacji braku zdolności sądowej po ich stronie oraz naruszenie prawa materialnego przez błędną jego wykładnię i niewłaściwe zastosowanie, a w szczególności art. 231 § 2 kc przez przyjęcie, że pozwana jest zobowiązana do wykupu i zapłaty za działkę zajęta pod drogę wojewódzką, podczas gdy inwestycja ta została wykonana dopiero w 1997 r. a jej inwestorem nie mógł być nieistniejący już wówczas Naczelnik Gminy jako terenowy organ administracji państwowej stopnia podstawowego. Skarżący domaga się uchylenia zaskarżonego wyroku i odrzucenia pozwu lub uchylenia wyroku i przekazania sprawy do ponownego rozpoznania sądowi drugiej instancji lub sądowi pierwszej instancji, przy uwzględnieniu kosztów postępowania kasacyjnego.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Niewątpliwie zasadnie twierdzi kasator, że powództwo w niniejszej sprawie wytoczone zostało przeciwko Zarządowi Gminy D. lecz - co uszło jego uwagi - w postępowaniu przed Sądem Rejonowym powód dokonał następnie sprostowania oznaczenia tego pozwanego jako Gminy D. (protokół rozprawy k. 59) i przeciwko tak określonej stronie pozwanej zapadł wyrok sądu pierwszej instancji uwzględniający powództwo oraz zaskarżony obecnie wyrok Sądu Wojewódzkiego. W przytoczonym stanie faktów nietrafny jest podniesiony w kasacji zarzut nieuwzględnienia z urzędu przez sąd apelacyjny nieważności postępowania przed sądem pierwszej instancji ze względu na brak zdolności sądowej strony pozwanej (art. 379 pkt 2 kpc) wywołującej następstwo procesowe w postaci odrzucenia pozwu (art. 199 § 1 pkt 3 kpc), lecz nie odrzucenia apelacji, jak uważa skarżący.

Zakres kontroli kasacyjnej według założeń ustawy z dnia 1 marca 1996 r. o zmianie kodeksu postępowania cywilnego... (Dz.U. Nr 43, poz. 189 ze zm.), wprowadzającej na powrót instytucję procesową kasacji, jest ograniczony do zagadnienia legalności zaskarżonego orzeczenia. Jego zasadność pozostaje

natomiast poza kognicją sądu kasacyjnego. Istotę postępowania kasacyjnego trafnie ilustruje odnotowane w piśmiennictwie przedmiotu wypowiedź, iż Sąd Najwyższy nie rozsądza sporów między stronami lecz zajmuje się zagadnieniami jurydycznymi skupiając się na kwestiach wykładni prawa. Stan faktyczny sprawy pozostaje domeną sądów pierwszej i drugiej instancji jako sądów merytorycznych i w postępowaniu przed tymi sądami powinny być przedstawione wyczerpująco kwestie sporne, fakty i mające służyć ich wykazaniu dowody.

Zasadą postępowania kasacyjnego jest związanie Sądu Najwyższego stanem faktycznym ustalonym w zaskarżonym orzeczeniu. Oznacza to, że nie może on ani prowadzić dowodów - o co wnosi skarżący w kasacji - ani też ich oceniać, nie może też dokonywać korekt w stanie faktycznym, nawet gdyby ustalenia sądu drugiej instancji były wynikiem błędu. Tylko w przypadku gdy zachodzi konieczność weryfikacji zarzutu nieważności postępowania przed sądem drugiej instancji Sąd Najwyższy może przeprowadzić postępowanie dowodowe (np. dowód z aktu stanu cywilnego dla ustalenia zdolności sądowej strony), nie będzie to jednakże dowód przeciwko ustaleniom faktycznym sądu drugiej instancji stanowiącym podstawę orzeczenia co do istoty sprawy przed sądem meriti (wyrok SN z 13 lipca 19997 r., I PKN 71/96, OSNCAPUS 1997, nr 19, poz. 377).

Jedyną płaszczyzną dla ingerencji Sądu Najwyższego w sferę faktów jest dopuszczalna w ramach drugiej ustawowej podstawy kasacji kontrola zgodności z przepisami postępowania czynności procesowych w postępowaniu poprzedzającym wydanie zaskarżonego orzeczenia pod kątem wskazanych w kasacji uchybień, które mogły mieć istotny wpływ na treść ustaleń faktycznych, a poprzez to na wynik sprawy.

Konsekwencją wskazanych, wynikających z istoty postępowania kasacyjnego zasad, jest niedopuszczalność zgłaszania przed Sądem Najwyższym nowych faktów i dowodów, które nie mogą stanowić podstaw kasacji, ani też nie mogą

służyć ich uzasadnieniu (vide wyroki SN z 28 lutego 1997 r. I CKN 16/97 - niepubl. i 10 czerwca 1997 r., II CKN 180/97, OSNC 1997, nr12, poz. 202).

W świetle powyższego nie może odnieść skutku podniesiony w kasacji pozwanej Gminy zarzut naruszenia art. 231 § 2 kc, którego uzasadnienie opiera się na nowych faktach i dowodach. Skarżący twierdzi mianowicie, że z ujawnionych przez niego obecnie dokumentów wynika zarówno inna, niż ustalił to Sąd Wojewódzki - o dziesięć lat późniejsza - data poszerzenia przedmiotowej drogi jak i inna osoba inwestora, wobec tego nie może mieć zastosowania w sprawie art. 36 ustawy z 10 maja 1990 r. o samorządzie terytorialnym... (którego naruszenia zresztą kasacja nie zarzuca), a pozwanej Gminie nie można przypisać wynikającego z art. 231 § 2 kc obowiązku odkupu działki od powoda.

Mając to na względzie Sąd Najwyższy oddalił kasację z braku jej usprawiedliwionej podstawy, a to stosownie do art. 393¹² kpc.